

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้สนับสนุนการศึกษา ที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาและจัดลำดับเนื้อหา เอกสารและงานวิจัยที่เป็นสาระสำคัญและเกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
 - 1.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วม
 - 1.3 การบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
 - 1.4 ทฤษฎีความคาดหวัง
 - 1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม
 2. การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
 - 2.1 แนวคิดในการบริหารโรงเรียน
 - 2.2 ขอบข่ายการบริหารโรงเรียน
 3. ความสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียน
 4. บทบาทและความสำคัญของบ้านต่อโรงเรียน
 5. บทบาทและความสำคัญของโรงเรียนต่อบ้าน
 6. อุปสรรคและปัญหาของความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน
 7. ความสำคัญของโรงเรียนต่อชุมชนเพื่อการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา
- ระเบียบ กฎหมายและข้อกำหนดการดำเนินงาน**
1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
 2. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544)
 3. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
 4. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559)
 5. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543
 6. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกรขอใบหรืออนุโมทนา พุทธศักราช 2523 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉ) พุทธศักราช 2535

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

กรอบความคิดในการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้อง

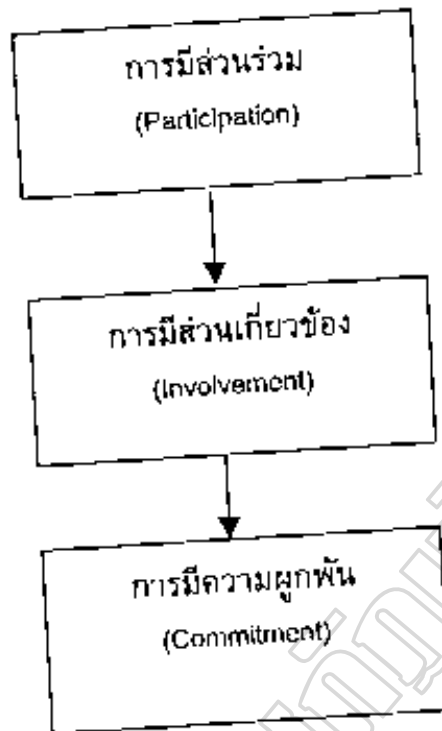
1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Participation) ได้มีผู้นำเสนอแนวคิดไว้หลากหลายประเด็น ดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมในนิยามของ ไวท์ (White, 1982 : 18) ได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 มิติด้วยกันได้แก่ มิติที่หนึ่ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรทำอะไร และทำอย่างไร มิติที่สอง มีส่วนร่วมในการเสียสละพัฒนาการลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ มิติที่สาม มีส่วนในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน แต่เมื่อก้าวถึงการมีส่วนร่วม เรามักจะหมายถึงการเข้าไปมีส่วนแบ่งในกิจกรรมร่วมรับภารกิจ หรือ มีความรับผิดชอบร่วมกับคนอื่น ๆ ไม่ว่าจะโดยการตัดสินใจหรือการแสดงความคิดเห็นก็ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมแล้ว เพราะโดยปกติเมื่อบุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องไม่ว่าทางใดทางหนึ่งโดยตรงหรือโดยอ้อม ก็ย่อมจะมีพันธะหรือความผูกพันบางประการ แม้เพียงแต่ความสนใจในเรื่องนั้น ก็ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม จึงกล่าวได้ว่าความหมายของการมีส่วนร่วมกินความกว้างขวางมาก และเป็นการมีส่วนร่วมได้ในหลายรูปแบบ หลายวิธีการ ซึ่งมีให้ความหมายหลายท่าน ดังนี้

- 1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

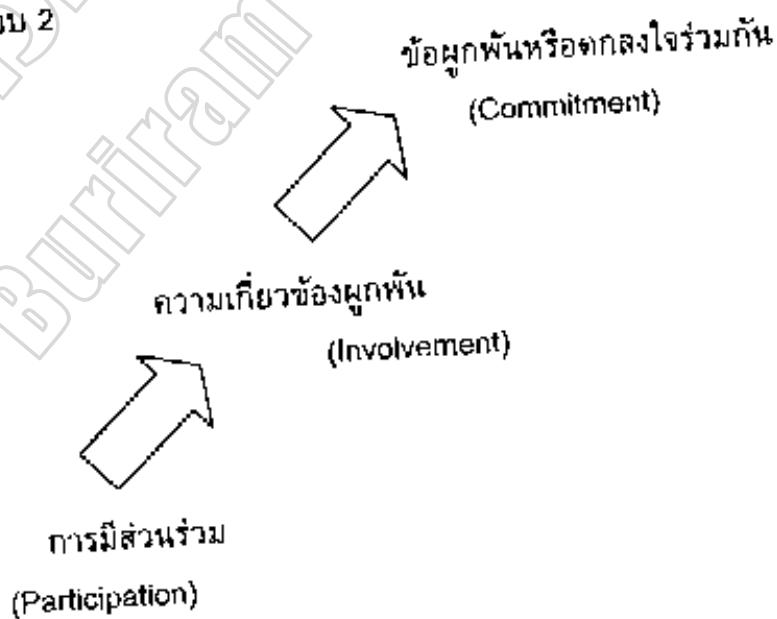
เสริมศักดิ์ วิชาสาภรณ์ (2537 : 182-183) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) ว่าเป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ หรือกระบวนการบริหาร ดังนั้นประสิทธิผลขององค์การขึ้นอยู่กับการร่วมพลังของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การนั้น ในการปฏิบัติการกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่งในการร่วมพลังความคิด สติปัญญา ก็คือ การให้มีส่วนร่วม การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์การนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง (Involvement) ในการดำเนินการหรือปฏิบัติการกิจต่าง ๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน (Commitment) ต่อกิจกรรมหรือองค์การในที่สุด ซึ่งแสดงไว้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ที่มา : เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2537 : 182-183)

เอกสารประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหาร
การศึกษา หน่วยที่ 7

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538 : 237) ได้ให้ความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า
หมายถึงรูปแบบของความเกี่ยวข้องผูกพันร่วมกัน (Involvement) ของสมาชิกในการประชุม
หรือเพื่อตัดสินใจและควบคุมการทำงานร่วมกัน ซึ่งแสดงถึงระดับความผูกพันให้เห็นชัดเจน
ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ที่มา : เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538 : 237) การบริหารทักษะและการปฏิบัติ

กล่าวโดยสรุป คือ ความหมายของการมีส่วนร่วมนั้น คือต้องเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนในกิจกรรม ซึ่งอาจจะเป็นลักษณะที่มีรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับรู้ เป็นต้น

1.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความสนใจในการศึกษาแต่ละด้าน ดังนี้

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2534 : 12) กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมว่า หลักความร่วมมือของประชาชนที่สำคัญยิ่ง ก็คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างจริงจังและจริงใจ ทั้งนี้ด้วยการเปิดโอกาสให้มีการศึกษา (Education) การร่วมพิจารณา (Consensus) และการตกลงใจร่วมกัน (Consent) ในการแก้ปัญหาหรือการวางโครงการต่าง ๆ การที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมก็เพื่อเป็นการให้ประชาชนได้มีสิทธิและความเสมอภาคกันในส่วนที่จะรับผิดชอบในสังคม ประชาชนจะมีโอกาสร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537 : 19) ได้ศึกษาวิเคราะห์พระราชบัญญัติและระเบียบของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในส่วนที่ให้เอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาที่ภาครัฐจัดดำเนินการปรากฏว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษาจะมีอยู่ในลักษณะเดียวคือในรูปของ "คณะกรรมการ" การเข้าร่วมในคณะกรรมการก็จะอยู่ในลักษณะของ "ผู้ทรงคุณวุฒิ" ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีความหมายรวมถึงข้าราชการในหน่วยงานอื่น ข้าราชการที่เกษียณแล้ว หรือประชาชนทั่วไป

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538 : 328-332) กล่าวถึงระบบบริหารแบบมีส่วนร่วมรวมที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับว่าได้ผลในเชิงปฏิบัติมากมี 3 ระบบ คือ

1. ระบบการปรึกษาหารือ (Consulting Management) เป็นการบริหารแบบเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในรูปของคณะกรรมการ (Committee) ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจบริหารและการตัดสินใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานร่วมมีความรับผิดชอบ ระบบการปรึกษาหารือนี้เหมาะสำหรับใช้กับผู้บริหารระดับต้นขึ้นไป โดยการมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะทำงาน ประธานโครงการ ประธานคณะกรรมการหรือกรรมการ เป็นต้น

2. ระบบกลุ่มคุณภาพ (QC Circles) เป็นการบริหารแบบเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในรูปของกลุ่มทำงาน ซึ่งคงเรียกชื่อได้หลายอย่าง เช่น กลุ่มคุณภาพ กลุ่มกิจกรรมคิวซี กลุ่มพัฒนาคุณภาพงาน เป็นต้น ระบบบริหารนี้เหมาะสำหรับใช้กับพนักงานระดับปฏิบัติ (Work) หรือระดับหัวหน้างาน (Foreman) เพราะเป็นการฝึกฝนและเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้มีโอกาสทำงานร่วมกันเพื่อค้นหาปัญหาวิเคราะห์ปัญหาหาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

3. ระบบข้อเสนอแนะ (Suggestion System) ระบบนี้มีความแตกต่างจากข้อเสนอแนะที่พบเห็นทั่วไปที่มีลักษณะเป็นกล่องหรือตู้รับฟังข้อความความคิดเห็นเท่านั้น แต่วิธีนี้จัดให้มีแบบฟอร์มข้อเสนอแนะเพื่อให้พนักงานเพื่อผู้ปฏิบัติงานทุกคนได้กรอกแบบที่กำหนด เช่น ปัญหาที่พบคืออะไร สาเหตุปัญหามาจากอะไร วิธีการแก้ปัญหามีอะไรบ้าง และผลที่คาดว่าจะได้รับนั้นดีกว่าเดิมอย่างไร เป็นต้น ซึ่งวิธีดังกล่าวนี้ใช้ได้ผลในหลายบริษัท เช่น ธนาคารพาณิชย์บางแห่ง บริษัทเครือซีเมนต์ไทย เป็นต้น ในแต่ละบริษัทจะมีคณะกรรมการพิจารณาข้อเสนอแนะว่าแต่ละข้อเสนอแนะเป็นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพียงใด ความเป็นไปได้ในการนำเข้าสู่การปฏิบัติมีมากน้อยเพียงใดและสมควรทดลองดำเนินการตามข้อเสนอแนะหรือไม่ อย่างไรก็ตามหากข้อเสนอแนะได้นำไปสู่การปฏิบัติได้ผล ทางบริษัทก็จะให้รางวัลตอบแทนแก่ผู้เสนอความคิด

โคเฮนและอัฟฮอบ (Cohen & Uphob ; อ้างถึงใน เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2541 : 20) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่ม ตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหาร และการประสานความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมคือการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านบริหารการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการโดยมีส่วนร่วมตลอดทุกขั้นตอนตั้งแต่ขั้นตอนการปรึกษาหารือ ปฏิบัติงาน วิเคราะห์ปัญหา ให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น และประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อหาประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน โดยลักษณะของการมีส่วนร่วมนั้นสามารถพิจารณาหลายด้าน เช่น การจำแนกตามกระบวนการบริหาร การจำแนกตามกิจกรรมที่ปฏิบัติ การจำแนกตามระดับความเข้มข้นของการมีส่วนร่วม เป็นต้น ซึ่งการมีส่วนร่วมที่มีลักษณะแตกต่างกันนี้อาจจำเป็นต้องอาศัยหลักและทฤษฎีการบริหารด้วย

1.3 การบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วม

นักการศึกษา ได้เสนอวิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้องค์กรประสบผลสำเร็จ อาทิ ปราโมทย์ เภมัญจกาญจน์ (2536 : 9) เสนอกลวิธีไว้ 7 ประการคือ

1. การพัฒนาองค์การ (Organization Development) มีลักษณะของการยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลง โดยยึดวัตถุประสงค์ การพัฒนาองค์การให้มีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับ การนำหลักด้านพฤติกรรมศาสตร์มาใช้ด้วย

2. การพัฒนาทีมงาน (Team Development) การพัฒนาทีมงานเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้กลุ่มมีการทำงานร่วมกันให้เกิดผล ซึ่งมีวิธีการพัฒนาหลายวิธี เช่น การอบรม สัมมนา การฝึกปฏิบัติในภาคสนาม ฯลฯ วิธีการพัฒนาเหล่านี้ อาจมีการปรับปรุง หรือเพิ่มเติม ได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์

3. การตัดสินใจ (Decision Making) การตัดสินใจเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีส่วนต่อการที่จะเลือกทำหรือไม่ทำเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย แต่การตัดสินใจที่ดีจะมีส่วนต่อการทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพ การตัดสินใจที่สามารถนำมาปฏิบัติได้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์จึงควรให้บุคลากรอื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

4. การบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ (Management by Objectives) การบริหารแบบนี้ วัตถุประสงค์จะเป็นตัวกำหนดในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การนำการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์มาใช้ในองค์กรไม่มีผลดี คือ บุคลากรจะรู้ว่าเขาจะต้องทำอะไร การวางแผนที่ชัดเจน มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและมีการวัดผล ประเมินผล ที่เป็นรูปธรรม

5. การบริหารตามสถานการณ์ (Situational Administration) การบริหารตามสถานการณ์ เป็นแนวคิดหนึ่ง que เชื่อว่า การบริหารจะมีประสิทธิภาพได้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เพราะองค์ประกอบ 3 อย่างคือ ผู้บริหาร ผู้ร่วมงาน และสถานการณ์นั้น

6. การบริหารความขัดแย้ง (Conflict Management) การบริหารความขัดแย้ง หมายถึง สถานการณ์ที่กลุ่มบุคคลตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป มีความคิดเห็น มีความต้องการหรือมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน โดยอาจมีอุปสรรคขัดขวางให้อีกฝ่ายหนึ่งไม่บรรลุเป้าหมาย ความขัดแย้งมีทั้งผลดีและผลเสียต่อองค์กร ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

7. กลุ่มควบคุมคุณภาพ (Quality Control Circle) กลุ่มควบคุมคุณภาพเป็นการบริหารที่เกิดจากความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งมีหลักการ คือ การปฏิบัติตามขั้นตอนของวงจรเดมมิง ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) ให้ได้ผลอย่างจริงจัง โดยมีมาตรฐานการปฏิบัติที่เป็นแนวทางเดียวกัน

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมให้ประสบความสำเร็จ ต้องมีการพัฒนา องค์กรให้มีความยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้ มีการพัฒนาทีมงานด้วยวิธีการอบรม สัมมนา เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รูปแบบการบริหารที่หลากหลายยึดวัตถุประสงค์ บริหารตามสถานการณ์ บริหารความขัดแย้งและมีมาตรฐานการปฏิบัติที่มีการควบคุมคุณภาพเป็นแนวทางเดียวกัน

1.4 ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectation Theory)

นักจิตวิทยาในกลุ่มปัญญานิยม (Cognitivism) เชื่อว่า มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่ใช้ปัญญาหรือความคิดในการตัดสินใจว่าจะกระทำพฤติกรรมอย่างไรอย่างหนึ่งเพื่อจะนำไปสู่เป้าหมายที่จะสนองความต้องการของตนเอง จึงเกิดสมมติฐาน ดังนี้ (กูไรววรรณ เกิดผล. 2539 : 63)

1. พฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดขึ้น โดยผลรวมของแรงผลักดันภายในตัวของเขาเองและแรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อม
2. มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการ ความปรารถนาและเป้าหมายแตกต่างกัน
3. บุคคลตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรม โดยเลือกจากพฤติกรรมหลายอย่าง สิ่งที่เป็นข้อมูลให้เลือก ได้แก่ ความคาดหวังในค่าของผลลัพธ์ที่จะได้ภายหลังจากการแสดงพฤติกรรมนั้นไปแล้ว

ความคาดหวัง (Expectation) เป็นความเชื่อหรือความคิดอย่างมีเหตุผลในแนวทางที่เป็นไปได้ หรือเป็นความหวังที่คาดการณ์ว่าต้องการจะได้ในอนาคตของบุคคล ความคาดหวังจึงเป็นสภาวะทางจิตที่บุคคลคาดคะเนล่วงหน้าต่อบางสิ่งบางอย่างว่าควรจะมี ควรจะเป็นหรือควรเกิดขึ้นตามความเหมาะสม ในเรื่องของความคาดหวังจึงมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ได้แก่

สฺวรงค์ จันท์ธอม (2543 : 36) กล่าวว่า ความคาดหวังหมายถึง ความเชื่อว่าสิ่งใดน่าจะเกิดขึ้นและสิ่งใดบ้างน่าจะไม่เกิดขึ้น ความคาดหวังจะเกิดขึ้นได้ถูกต้องหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และสิทธิโชค วรานุสันติกุล (อ้างถึงใน มณฑิรา เขียวยิ่งและคณะ. 2540 : 46) กล่าวว่า ความคาดหวังเป็นความเชื่อของบุคคลที่ว่ากระทำอย่างหนึ่งของเขาคงจะนำไปสู่ผลของการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากเน้แบลร์ (Blair ; อ้างถึงใน วิภาดา วัฒนนามกุล. 2539 : 74) กล่าวว่า ความคาดหวังเป็นค่านิยมทั้งทางบวกและทางลบที่บุคคลมีต่อผลของการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

จึงสรุปได้ว่า ความคาดหวังเป็นความคิด ความเชื่อ ความต้องการ ความมุ่งหวังหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น บุคคล การกระทำหรือเหตุการณ์ เป็นต้น จึงเป็นการคิดไว้ล่วงหน้าโดยมุ่งหวังในสิ่งที่เป็นไปได้ว่าจะเกิดขึ้นตามที่ตนคิดไว้ ทั้งนี้ ความคาดหวังของบุคคลจะขึ้นอยู่กับความต้องการและเป็นไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล บาร์ทอลและมาร์ติน (Bartal & Martin ; อ้างถึงใน พิไลวรรณ จันทรสุกรี. 2540 : 68) ได้กล่าวถึงทฤษฎีความคาดหวังตามแนวคิดของ วรูม(Vroom) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ

1. ความคาดหวังในความพยายามต่อการกระทำหรือการปฏิบัติงาน หมายถึง การที่บุคคลคาดหวังไว้ล่วงหน้าว่าถ้าตนเองพยายามกระทำพฤติกรรมโดยที่สุดความสามารถแล้ว โอกาสที่จะกระทำสิ่งนั้นได้สำเร็จมีมากน้อยเพียงใด เป็นการคิดก่อนจะทำการสิ่งต่างๆ ว่าสามารถทำได้หรือไม่

2. ความคาดหวังในการกระทำต่อผลลัพธ์หรือผลของการปฏิบัติงาน หมายถึง การที่บุคคลคาดหวังไว้ล่วงหน้าก่อนกระทำพฤติกรรมว่าถ้าหากกระทำพฤติกรรมนั้นแล้วจะให้ผลลัพธ์แก่ตนเองในทางที่ดีหรือไม่ดี

3. ความคาดหวังในคุณค่าของผลลัพธ์หรือรางวัล หมายถึง คุณค่าจากผลของการกระทำที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่แสดงพฤติกรรมนั้น

ดังนั้น ทฤษฎีความคาดหวัง Vroom หรือ Expectancy Theory บางที่เรียกว่า VEI Theory และได้กำหนดเป็นสูตรไว้ดังนี้

$$\text{การจูงใจ (หรือแรงจูงใจ)} = \text{คุณค่าของผลลัพธ์} \times \text{ความคาดหวัง} \times \text{ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลลัพธ์}$$

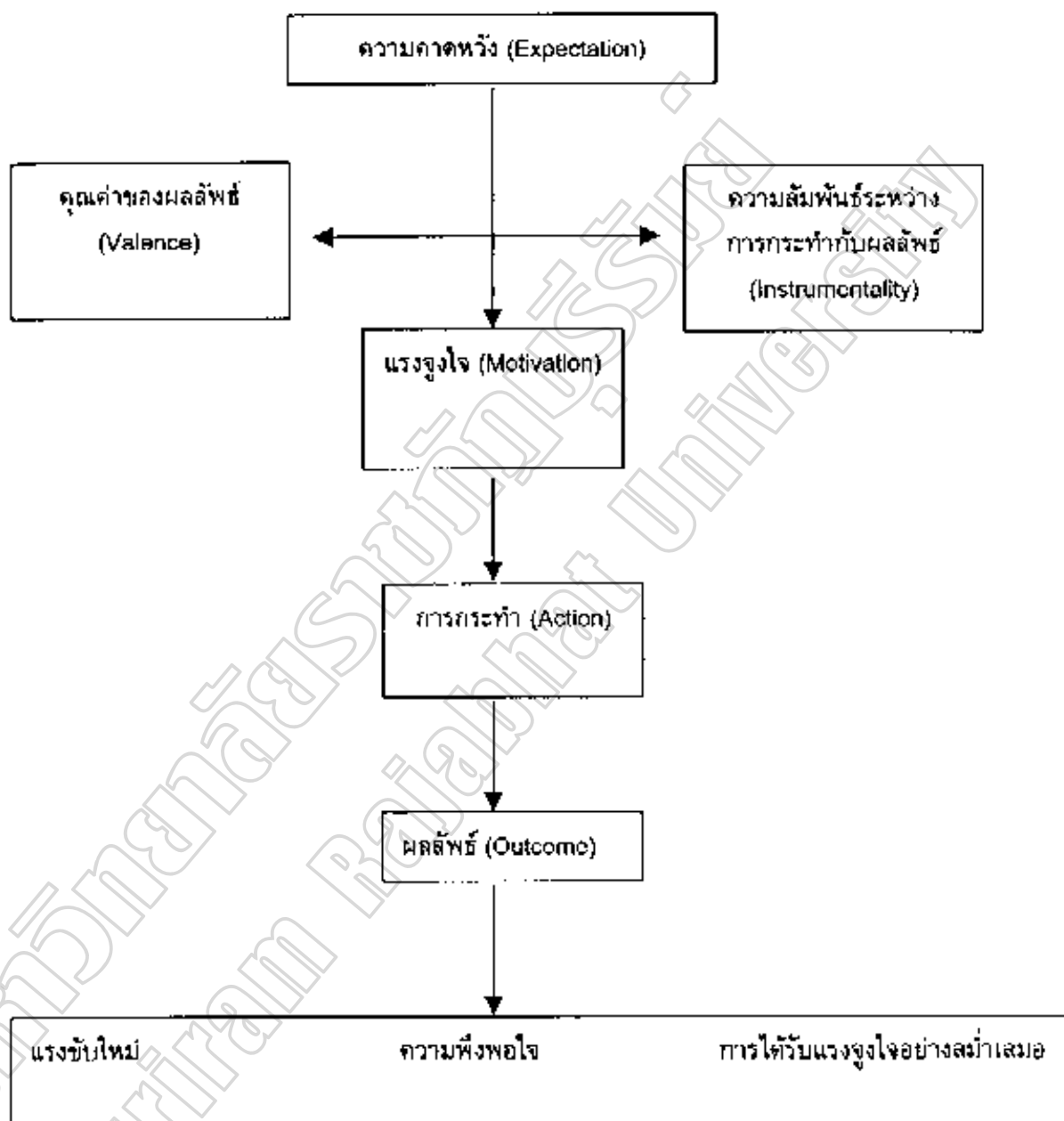
$$\text{Motivation (or Motivational Force)} = \text{Valence} \times \text{Expectancy} \times \text{Instrumentality}$$

1. คุณค่าของผลลัพธ์ แต่ละบุคคลจะขึ้นอยู่กับความปรารถนาหรือความต้องการ ถ้าต้องการมากจะมีค่าเป็นบวก แต่ถ้าเฉย ๆ ไม่รู้สึกยินดียินร้าย จะมีค่าเป็นศูนย์ และถ้าไม่ชอบหรือไม่ต้องการจะมีค่าติดลบ

2. ความคาดหวัง คือความน่าจะเป็นที่การกระทำอย่างหนึ่งจะมีโอกาสที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ในระดับแรกมากน้อยเพียงใด ถ้าคนเชื่อแน่ว่า หากทำงานเต็มที่จะสามารถให้ได้ ผลผลิตสูงอย่างแน่นอนความคาดหวังจะเท่ากับหนึ่ง ในทางตรงกันข้าม ถ้าเชื่อว่าถึงแม้จะพยายามทำงานหนักสักเพียงใดก็ไม่สามารถทำผลงานออกมาในปริมาณสูงได้เลย ความคาดหวังก็จะเท่ากับศูนย์

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลลัพธ์ อธิบายได้ว่า แรงจูงใจของแต่ละคนจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผลที่ได้รับหรือที่คิดว่าสมควรจะได้รับเมื่อกระทำการนั้นสำเร็จตามเป้าหมายแล้ว ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ส่วนหนึ่งของแรงจูงใจที่บุคคลจะมีหรือไม่ หรือมีมากน้อยขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลลัพธ์

จากที่กล่าวมาแล้ว สามารถอธิบายได้ในลักษณะของรูปแบบทฤษฎีแห่งความคาดหวัง
ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แสดงรูปแบบทฤษฎีความคาดหวัง (The Expectancy Model)

ที่มา : พิไลวรรณ จันทรสุกรี (2540 : 26) ความคาดหวังในงานของนักศึกษา
พยาบาลปีที่สี่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ในเขตภาคเหนือ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า บุคคลจะทุ่มเทความพยายามในการทำงานหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมที่ประกอบทั้งสามภายใต้สถานการณ์ที่กำหนด มนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีความคาดหวังเสมอ ความคาดหวังจึงเปรียบเสมือนเป็นแรงผลักดันให้เกิดความต้องการซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยปกติแล้วมนุษย์มีความคาดหวังและความต้องการตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด แต่ละบุคคลก็มีความคาดหวังไม่เท่ากันในแต่ละช่วงเวลาหรือสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสภาวะที่สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ความคาดหวังของบุคคลอาจเป็นเรื่องที่นำใจศึกษาเพื่อสามารถเข้าใจถึงความต้องการของมนุษย์ เพื่อสามารถสนองตอบความต้องการและสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจสูงสุดแก่บุคคลและองค์กร

1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

วรูม และเยตตัน (Vroom & Yetton ; อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาบริหาร. 2537 : 183 - 184) ได้เสนอแนวทางที่จะกำหนดว่าเมื่อไรควรจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและควรจะมีส่วนร่วมมากน้อยอย่างไรในการตัดสินใจและตัวแบบ (Model) ของวรูม และเยตตัน ได้เสนอแนะว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนี้ควรจะขึ้นกับธรรมชาติของปัญหาและสถานการณ์ในการกำหนด รูปแบบและปริมาณของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น วรูม และเยตตัน ได้เสนอกฎไว้ 2 กลุ่ม คือ

1. กฎกลุ่มแรกเป็นการส่งเสริมคุณภาพของการตัดสินใจ
2. กฎกลุ่มที่สองเป็นการส่งเสริมการยอมรับการตัดสินใจ

ในการตัดสินใจนั้นมีทางเลือกอยู่ 5 วิธีตั้งแต่ผู้บริหารตัดสินใจเองคนเดียว (Unilateral) ไปถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ (Shared) ทางเลือกในการตัดสินใจทั้ง 5 วิธี มีดังนี้

1. ผู้บริหารใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วตัดสินใจเองตามลำพัง
2. ผู้บริหารแสวงหาข้อมูลจากที่อื่น แล้วตัดสินใจเอง
3. ผู้บริหารหารือกับผู้เกี่ยวข้องเป็นรายคน แสวงหาความคิดและข้อเสนอแนะ แล้วตัดสินใจเอง
4. ผู้บริหารปรึกษากับผู้เกี่ยวข้องเป็นกลุ่ม แสวงหาความคิดเห็นร่วมกันโดยการอภิปรายแล้วตัดสินใจ

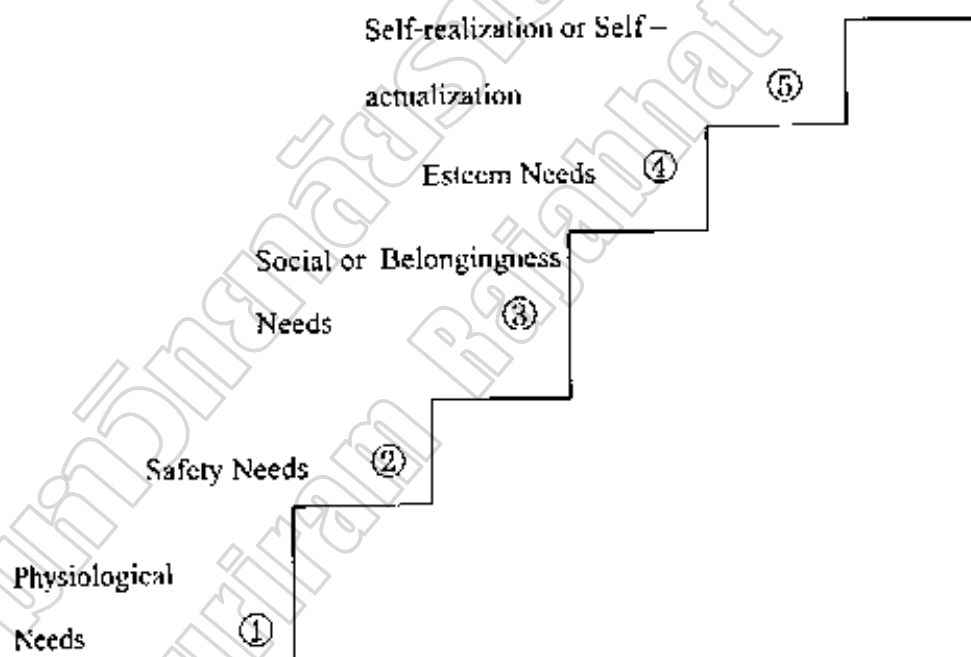
5. ผู้บริหารร่วมคิดกับกลุ่มเกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหาแล้วให้กลุ่มตัดสินใจ

มาสโลว์ (Maslow ; อ้างถึงใน เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2541 : 27) นักจิตวิทยา ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์เป็นตัวกำหนดค้นหาหรือความอยาก และจะพยายามขวนขวายให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการตอบสนอง และความอยากนี้เกิดจากมนุษย์มีความจำเป็น (Needs) ซึ่งแต่ละเผ่าพันธุ์จะแสดงออกมาถึงความต้องการไม่เหมือนกัน แต่อย่างน้อยที่สุดก็จะมีพื้นฐานที่เหมือนกันเป็นลำดับไป แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่าได้รับการตอบสนอง ความต้องการระดับใดมากน้อยแค่ไหนซึ่ง มาสโลว์ สรุปว่า

1. มนุษย์เรามีความต้องการ และความต้องการนี้มีอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด
2. ความต้องการใดที่ได้รับการตอบสนองแล้วย่อมสิ้นสุดลง แล้วความต้องการใหม่ในลำดับต่อไปที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดขึ้นมนุษย์เราจะมีความต้องการตามลำดับขั้นของความสำคัญ จากต่ำไปหาสูง

มาสโลว์ ได้ตั้งเป็นสมมติฐานเรียกว่า "ลำดับขั้นแห่งความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs)" แบ่งได้ 5 ลำดับดังนี้

1. ความต้องการสิ่งจำเป็นทางร่างกาย (Physiological Needs)
2. ความต้องการในด้านความปลอดภัย (Safety Needs)
3. ความต้องการในด้านสังคม (Social or Belongingness Needs)
4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem Needs)
5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self-realization or Self-actualization)

ภาพประกอบ 4 แผนภูมิแสดงลำดับขั้นแห่งความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs) ที่มา : เมตต์ เมตต์กรุณีจิต (2541: 27) การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา

จากแนวคิดของมาสโลว์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมแล้วจะเห็นว่า การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานกับทางราชการนั้นบางครั้งก็ต้องการมีเกียรติยศหรือต้องการยอมรับยกย่องจากสังคม ที่จะได้เห็นได้จากนักธุรกิจหรือพ่อค้ามีฐานะร่ำรวย เมื่อมีทรัพย์สินสมบัติเพียงพอแล้วแต่ก็ยังคงต้องการมีชื่อเสียงหรือต้องการได้รับการยกย่องจากสังคม โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมกับทางราชการในรูปแบบต่าง ๆ

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะเห็นว่า เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่ต้องการได้รับจากสังคม และต้องการให้สังคมยอมรับตนเอง จึงต้องเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่มุ่งหวังไว้

2. การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

การบริหารโรงเรียน (School Administration) คือการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ในส่วนที่ปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบของโรงเรียน อันได้แก่ การบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคมและการดูแล การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นภารกิจของโรงเรียนเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ พันธ์ หันนาคินทร์ (2523 : 3) กล่าวว่า การดำเนินการของโรงเรียนต้องอาศัยบุคคลคอยจัดการดูแลให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินไปโดยพร้อมเพรียงกัน มีประสิทธิภาพ รวดเร็วและเรียบร้อย พุดงาย ๆ คือ การบริหารโรงเรียนเป็นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวราภรณ์ วงศ์ใหญ่ (2540 : 16) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่เล็กที่สุดแต่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นหน่วยงานที่นำนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาลงสู่ภาคปฏิบัติ ผลการจัดการศึกษาจะเป็นเช่นใดนั้นย่อมเกิดขึ้นที่โรงเรียน และสมศักดิ์ ศรีมาโนชญ์ (2524 : 148) กล่าวว่าการบริหารโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนหรือหัวหน้าสถานศึกษาใช้อำนาจหน้าที่ของตำแหน่ง โดยอาศัยกฎระเบียบและคำสั่งกับอำนาจจากความดีงามที่มีในตัวไปจัดองค์ประกอบในการบริหารให้สามารถทำงานประสานสัมพันธ์กัน เพื่อให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนมีประสิทธิภาพ

2.1 แนวคิดในการบริหารโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540 : 6) ได้ให้แนวคิดในการบริหารโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ในการบริหารโรงเรียนผู้บริหารต้องตระหนักอยู่เสมอว่า ทำอย่างไรจึงจะให้เด็กวัยเรียนในเขตบริการได้เข้าเรียนครบทุกคนและมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยใช้เวลาน้อยและประหยัดทรัพยากรทั้งหมดที่โรงเรียนมีอยู่
2. การวางแผนเป็นการกำหนดสิ่งที่จะกระทำในอนาคตโดยอาศัยหลักเหตุผล เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ต้องการอย่างที่สุด ดังนั้นการวางแผนจึงเป็นการตัดสินใจไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไร

3. การวางแผนบริหารโรงเรียนในยุคปัจจุบันจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียนของตนและรู้จักวางแผนยุทธศาสตร์ให้ครอบคลุมงานบริหารโรงเรียนทั้ง 6 งาน โดยยึดงานวิชาการและงานกิจการนักเรียนเป็นหลัก ส่วนงาน อื่น ๆ เป็นงานสนับสนุนให้งานวิชาการและงานกิจการนักเรียนบรรลุจุดหมายได้ดียิ่งขึ้น การวางแผนปฏิบัติงานที่ดี จะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการเรียกว่า กระบวนการบริหาร (Planning Process) ซึ่งปกติจะมีงานสำคัญ 4 ขั้นตอนคือ

- 3.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
- 3.2 การจัดทำแผน
- 3.3 การดำเนินงานตามแผน
- 3.4 การประเมินผล

4. ข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศที่ถูกต้องและทันสมัยเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการวางแผนและการบริหารงาน

ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่ที่มุ่งปรารถนาในความสำเร็จ จะต้องไม่ละเลยความสำคัญของการจัดระบบข้อมูลที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรดำเนินการก่อนจะวางแผนยุทธศาสตร์หรือแผนแม่บทในการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน

6. การกำหนดยุทธศาสตร์หรือทางเลือกในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งของการวางแผน จึงควรดำเนินการอย่างรอบคอบ มีข้อมูลประกอบค่อนข้างสมบูรณ์ และควรให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมตัดสินใจ ทั้งนี้เพื่อจะได้ทางเลือกในการแก้ปัญหา พัฒนาที่ดีที่สุด และจะทำให้แผนยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้นเป็นแผนการดำเนินงานที่ทุกคนยอมรับและพึงระลึกอยู่เสมอว่าการวางแผนจะสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยและข้อจำกัดทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

7. การบริหารโรงเรียนจะเป็นไปโดยราบรื่น และได้ผลดียิ่งขึ้นถ้าผู้บริหารโรงเรียนได้ใช้แนวทางและเทคนิควิธีต่าง ๆ เช่น การบริหารโดยยึดผลการบริหารโดยให้บุคคลมีส่วนร่วม เช่น คณะกรรมการโรงเรียน องค์กรปกครองท้องถิ่น ชุมชน ตลอดจนผู้ปกครอง

นักการศึกษาได้แบ่งงานบริหารโรงเรียนประถมศึกษาไว้เป็นด้านต่าง ๆ เช่น ภิญญไธษษษษ (อ้างถึงใน วรภกรณั วรศึหฤจึ, 2540 : 17) สรุปลั้ดั้ดงั้

1. การบริหารบุคลากรโรงเรียน หมายถึง ครู เจ้าหน้าที่ คนงานและภารโรง
2. การปกครองและแนะแนวนักเรียนหรือการบริหารกิจการนักเรียน ตลอดจนการติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียน

3. การบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวกับหลักสูตร แบบเรียน หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการสอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาการและการบริหารการสอน เพื่อก่อให้เกิดการสอนที่มีประสิทธิภาพที่สุด

4. การบริหารงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชุมชน ในฐานะที่โรงเรียนเป็นผู้นำชุมชนและเป็นศูนย์สังคมนของชุมชนอย่างน้อยที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อช่วยพัฒนาชุมชนในทุก ๆ ด้านและได้รับความช่วยเหลือ แนะนำจากชุมชนด้วย

5. การจัดระบบบริหารโรงเรียน กำหนดอำนาจหน้าที่และแผนภูมิของโรงเรียน (Organization Chart) เพื่อให้โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีระเบียบแบบแผนตรงกับเป็นองค์กรที่ดี การจัดการเกี่ยวกับอาคาร สถานที่ บริเวณ และพัสดุครุภัณฑ์

6. การบริหารงานธุรการและงานเสมียน (Clerical Work) เอกสารต่าง ๆ การเงิน และการบริหารต่าง ๆ ของโรงเรียน

7. การประเมินผลงาน ซึ่งต้องทำเป็นระยะ ๆ ต่อเนื่องกันไม่ขาดเลย

2.2 ขอบข่ายการบริหารโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่และความรับผิดชอบจัดการศึกษา 3 ระดับ คือ ระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีภารกิจดังนี้ (วราภรณ์ วงศ์ใหญ่, 2540 : 27 – 28)

1. จัดการศึกษาระดับอนุบาลให้กับลูกหลาน ที่มีอายุระหว่าง 3-5 ขวบ ให้มีพัฒนาการทุกด้านเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเตรียมห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ ของเล่น อาหารกลางวัน และอาหารเสริม (นม) และครูผู้อบรมเลี้ยงดูให้มีความพร้อม โดยการประสานร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่น

2. จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาให้แก่เด็กทุกคน และส่งเสริมให้เด็กเรียนจนจบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

3. เร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มีมาตรฐานโดยการพัฒนาการเรียนการสอน การวัดประเมินผลตามสภาพจริง พร้อมทั้งพัฒนาครูให้เป็น ผู้มีความรู้ ความสามารถ ในการพัฒนาการเรียนการสอน และมี ความรับผิดชอบในหน้าที่ดูแลเอาใจใส่เด็กนักเรียนอยู่เสมอ จัดให้มีห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียน อาคารประกอบการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนนักเรียนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม จัดให้มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาดตลอดปี เพียงพอต่อความต้องการบริโภคของนักเรียน

4. จัดให้มีกรรมการโรงเรียน พร้อมทั้งให้หน่วยงานหรือองค์กรท้องถิ่น และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน พร้อมทั้งสนับสนุนช่วยเหลือกิจกรรมพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพและมาตรฐาน

5. ให้มีกรรมการโรงเรียน พร้อมทั้งให้หน่วยงานหรือองค์กรท้องถิ่น และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน พร้อมทั้งสนับสนุนช่วยเหลือกิจกรรมพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพและมาตรฐาน

6. ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารและการนิเทศการศึกษา โดยเน้นการกระจายอำนาจให้โรงเรียนสามารถบริหารงานได้ด้วยตนเองและให้คณะกรรมการโรงเรียน กลุ่มบุคคล องค์กรในชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผน และการดำเนินการ

7. พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลให้มีผลต่อการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น โดยสรรหาครู ในวิชาที่ขาดแคลน และพัฒนาครูและบุคลากรในสังกัดให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีความรับผิดชอบและจิตสำนึกในการปฏิบัติงานให้ได้มาตรฐาน

8. จัดสวัสดิการเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ และความภาคภูมิใจให้กับบุคลากร และให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีความสุข

9. ให้สำนักงานทุกระดับ ได้พัฒนาปรับปรุงการบริหารและการจัดการ โดยใช้เทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้ได้มาตรฐานและทันสมัย

10. ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้ทุกโรงเรียนได้รับการประกันคุณภาพการศึกษา และมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่เท่าเทียมกัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538 : 24) ได้กำหนดงานบริหารโรงเรียนไว้ 6 งานคือ

1. งานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักอย่างยิ่งถือเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารทุกคนต้องตระหนัก และให้ความสำคัญในการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับหนึ่ง ต้องใช้เวลาในการปฏิบัติงานวิชาการมากกว่างานอื่น ๆ ผู้บริหารต้องวิเคราะห์ว่าความสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียน ก็คือ ความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะของผู้เรียนที่สังคมต้องการ ซึ่งขอบข่ายของงานวิชาการ มีดังนี้

- 1.1 งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
- 1.2 งานด้านการเรียนการสอน
- 1.3 งานวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
- 1.4 งานวัดและประเมินผล
- 1.5 งานห้องสมุด
- 1.6 งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีการทำงาน
- 1.7 งานส่งเสริมการสอน
- 1.8 งานประชุมอบรมทางวิชาการ

2. งานกิจการนักเรียน ขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน มีดังนี้

2.1 งานกิจการนักเรียนถือเป็นงานสนับสนุนงานวิชาการ ได้แก่ การจัดทำเขตบริการ การจัดทำสำมะโนนักเรียน การเกณฑ์-การรับเด็กเข้าเรียน การปฐมนิเทศผู้ปกครอง และการแก้ปัญหานักเรียนขาดเรียน

2.2 กิจกรรมที่โรงเรียนต้องจัดบริการให้นักเรียน เช่น การบริการสุขภาพนักเรียน การจัดหาอาหารกลางวัน การบริการแนะแนว การบริการนักเรียนขาดเรียน และทุนการศึกษา

2.3 กิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีขึ้นในโรงเรียน เช่น กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย กิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียน กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม และกิจกรรมกีฬา

2.4 กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น การติดตามผลนักเรียนและการจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า

3. งานบุคลากร ขอบข่ายของงานบุคลากร มีดังนี้

3.1 การกำหนดความต้องการบุคลากร

3.2 การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน

3.3 การควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศบุคลากร

3.4 การพัฒนาและธำรงรักษาบุคลากร

3.5 การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

4. งานธุรการ – การเงิน ขอบข่ายของงานธุรการ - การเงิน มีดังนี้

4.1 งานสารบรรณ

4.2 งานทะเบียนและรายงานผล

4.3 งานเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย

4.4 งานประชาสัมพันธ์

4.5 งานพัสดุ

4.6 งานการเงินและบัญชี

5. งานอาคารสถานที่ ขอบข่ายของงานอาคารสถานที่มีดังนี้

5.1 การจัดสร้างอาคารสถานที่ รวมถึงการวางแผนบริเวณที่ตั้งอาคาร การควบคุม การก่อสร้าง การตกแต่งจัดระเบียบให้เป็นไปตามหลักการจัดอาคารสถานที่ของโรงเรียน

5.2 การใช้อาคารสถานที่ หมายถึง การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ใช้สอยมากที่สุดต่อการเรียนการสอนโดยตรง ต่อการเรียนรู้นอกห้องเรียนของนักเรียนและต่อชุมชน

5.3 การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ การประดับตกแต่งและซ่อมแซมอาคารให้คงสภาพเดิมหรือเพิ่มเติมเพื่อใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าที่สุดและต้องสะอาดเรียบร้อย น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน

5.4 การควบคุมดูแลรักษาอาคารสถานที่ คือการควบคุมดูแลโดยทั่วไปเป็นการ กำกับดูแลผลการใช้ การบำรุงรักษา การตกแต่ง รวมถึงการควบคุมการปฏิบัติงานอาคารสถานที่ให้เป็นไปตามกฎหมายข้อบังคับและแบบแผนของทางราชการ

5.5 การประเมินผล การใช้อาคารสถานที่เป็นการดำเนินการประเมินการใช้ เพื่อการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแนวทางการดำเนินงานด้านนี้ให้เหมาะสม

6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน มีลักษณะเป็นความสัมพันธ์สองทาง คือทั้งโรงเรียน และชุมชนเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ จึงเป็นงานที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน เพื่อให้โรงเรียนสามารถแสดงบทบาทของการให้และการรับความร่วมมือการสนับสนุน และความช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่ ซึ่งมีขอบข่ายงานดังนี้

6.1 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน คือการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงาน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอันจะช่วยให้โรงเรียนปฏิบัติงานได้สะดวกยิ่งขึ้น เช่น การประชุมผู้ปกครอง การจัดทำป้ายประกาศ การพบปะ เยี่ยมเยียน

6.2 การให้บริการแก่ชุมชน คือการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน เช่น การให้บริการทางวิชาการ การให้คำแนะนำปรึกษาหรือ การให้บริการอาคารสถานที่หรือวัสดุอุปกรณ์

6.3 การเข้าร่วมกิจการของชุมชน คือการเข้าร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของชุมชนเท่าที่โรงเรียนมีความสามารถ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประเพณีท้องถิ่นการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นหรือบำเพ็ญประโยชน์

6.4 การให้ชุมชนเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น การเชิญชุมชนมาร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น งานวันแม่ หรือวันสำคัญอื่น ๆ ของโรงเรียน การเชิญบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากร การให้บุคคลในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนทั้งในด้านแรงงานหรือวัสดุอุปกรณ์

6.5 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น คือ การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานอื่น เช่น การให้ครูมีส่วนร่วมในการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนในกลุ่มกับชุมชน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาของนักเรียน การจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมศิษย์เก่าหรือสมาคมครู ผู้ปกครอง

3. ความสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียน

ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียน ไว้ดังนี้

สุวัฒน์ พุทธิเมธา (2524 : 27) กล่าวไว้ว่า ชุมชนมีความสำคัญต่อโรงเรียน ดังนี้

1. ในการกำหนดปรัชญาและจุดมุ่งหมายของโรงเรียน
2. ในการที่โรงเรียนจะพัฒนาหลักสูตร
3. ในการที่โรงเรียนจะพัฒนาคนอันเป็นส่วนสำคัญของชุมชนนั้น
4. ในการที่โรงเรียนจะพัฒนาปรับปรุงกระสวนชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน
5. ในการที่โรงเรียนจะพัฒนาปรับปรุงการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
6. ในฐานะที่ชุมชนเป็นแหล่งปฏิบัติชีวิตที่แท้จริงของนักเรียน
7. ในการที่โรงเรียนจะใช้เป็นแหล่งทรัพยากรของชุมชนให้มีประโยชน์

8. ในการศึกษาที่โรงเรียนจะพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องกันไปเพื่อชีวิตที่ดีของนักเรียน และชุมชน

9. ในการศึกษาที่โรงเรียนจะอนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรม

10. ในฐานะที่ชุมชนจะช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ

11. ในฐานะที่ชุมชนเป็นที่ตั้งของหน่วยงาน องค์กรและสถาบันต่าง ๆ รวมทั้งโรงเรียน

12. ชุมชนมีความสำคัญในการควบคุมและสนับสนุนส่งเสริมโรงเรียน

วิจิตร ศรีธำณ (2539 : 27) กล่าวว่า กระบวนทัศน์ในการปฏิรูปการศึกษาไทย ในอนาคต ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยชุมชนเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการประกันคุณภาพ และตรวจสอบความสำเร็จ การจัดการศึกษาจึงจะบรรลุตามเป้าหมาย

สิปปนนท์ เกตุทัต (2539 : 46) กล่าวว่า ทุกฝ่ายต้องปฏิรูปบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของคนเกี่ยวกับการศึกษา ความตื่นตัวของชุมชนเป็นเงื่อนไขของการผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นจริงได้

สรุปได้ว่า ชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อโรงเรียน ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โรงเรียน สนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษา จึงจะส่งผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นจริง

จากแนวคิดข้างต้น โรงเรียนเป็นสถาบันของชุมชนมีหน้าที่สำคัญทางการให้การศึกษา ผู้ที่เข้าในโรงเรียน คือ สมาชิกหรือประชาชนในชุมชนนั้นๆ โดยสมาชิกเหล่านั้นมุ่งหวังเป็น สมาชิกที่ดีของชุมชน เมื่อใดโรงเรียนไม่ได้ทำหน้าที่ให้ถูกต้องเหมาะสมตามที่ควรจะเป็น ชุมชน ก็จะไม่ส่งสมาชิกเข้าเรียน และไม่สนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียน โรงเรียนไม่สามารถดำเนินงานไปได้ ถ้าโรงเรียนกับชุมชนขัดแย้งกันมาก ไม่อาจทำความเข้าใจกันได้ ชุมชนอาจประท้วงให้ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบุคลากร และการบริหารงาน ถ้าโรงเรียนดำเนินงานไปด้วยดีถูกต้อง เหมาะสม ตามความต้องการของชุมชน ชุมชนสามารถจะให้ความร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมได้เป็นอย่างดี ความสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียนดังกล่าวข้างต้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องนำมาพิจารณาในการปฏิบัติหน้าที่ของโรงเรียน เพื่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียนและชุมชน ตลอดจนเพื่อชีวิตที่ดีของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียน

4. บทบาทและความสำคัญของบ้านต่อโรงเรียน

บ้านเป็นสถานที่อยู่อาศัยของสถาบันครอบครัว ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับโรงเรียน มากกว่าสถาบันอื่น เพราะสมาชิกของครอบครัวในเยาว์วัย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาของโรงเรียนซึ่งบ้านหรือครอบครัวมีบทบาทต่อโรงเรียน ซึ่ง พนิจดา วีระชาติ (2542 : 7) กล่าวว่าไว้ ดังนี้

1. ในด้านเป็นพื้นฐานการให้การศึกษาอบรม ครอบครัวมีหน้าที่ ดังนี้

1.1 การอบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว ซึ่งมีความแตกต่างกันแต่ละครอบครัว ฉะนั้นพื้นฐานของเด็กก็จะแตกต่างกัน เมื่อเด็กเข้าโรงเรียน โรงเรียนก็มีหน้าที่พัฒนาปรับปรุงเด็กให้อยู่ในความประพฤติ ปฏิบัติ จรรยา มารยาทตามที่โรงเรียนกำหนด

1.2 อาชีพและเศรษฐกิจรายได้ของครอบครัว ในชนบทความแตกต่างของอาชีพมีไม่มากนัก แต่รายได้จะแตกต่างกันมากกระหว่างเกษตรกรที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองกับเกษตรกรที่ต้องเช่าที่ของผู้อื่นทำกินและผู้รับจ้างทำงาน ผู้ที่มีเศรษฐกิจดี รายได้ของครอบครัวดีสามารถเลือกที่เรียนให้แก่บุตรหลานและผู้เกี่ยวข้องกับตนได้ อาจส่งบุตรหลานให้เข้าเรียนในถิ่นอื่นที่เชื่อกันว่าโรงเรียนนั้นดีมีชื่อเสียง ถ้าโรงเรียนใกล้บ้านเป็นโรงเรียนดีมีชื่อเสียงก็จำเป็นต้องไปเรียนใกล้บ้าน ส่วนผู้ที่มีรายได้ต่ำก็เลือกให้บุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน ฉะนั้นความแตกต่างของอาชีพ เศรษฐกิจและรายได้ จึงมีบทบาทสำคัญต่อโรงเรียนในการให้การศึกษา

1.3 ความสามารถในการใช้จ่ายและการบริโภคของครอบครัว การที่ครอบครัวมีความแตกต่างกันในด้านอาชีพ เศรษฐกิจและรายได้ จึงมีผลต่อการพัฒนาและความเจริญของงามด้านต่าง ๆ ของบุตรหลาน และผู้เกี่ยวข้องในครอบครัวด้วย โรงเรียนจึงต้องเตรียมการช่วยเหลือในเมืองต้นเกี่ยวกับอาหารเสริมในโรงเรียนให้แก่นักเรียน เช่น อาหารกลางวัน เป็นต้น

1.4 การให้ความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่ดูแลบุตรหลานนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากความสามารถในการใช้จ่าย การบริโภคของครอบครัวเป็นส่วนสำคัญที่เด็กได้รับการตอบสนองในด้านต่าง ๆ พื้นฐานขั้นต้นที่เด็กได้รับการเอาใจใส่ดูแล เด็กจะมีความรู้สึกต่อการตอบสนองในด้านความรัก ความอบอุ่นที่เด็กได้รับจากครอบครัว เช่น เด็กในครอบครัวที่มีรายได้สูงและรายได้ปานกลางจะได้รับความรักความเอาใจใส่ดูแลจากครอบครัวดีกว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ ดังนี้

1.4.1 ครอบครัวที่มีรายได้สูง และปานกลาง ส่วนมากจะมีความรู้และความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากกว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ อันเนื่องจากเวลาและการศึกษาที่มีมากกว่ากัน

1.4.2 สุขภาพจิตของครอบครัวที่มีรายได้สูงและปานกลาง ส่วนมากจะดีกว่าครอบครัวรายได้ต่ำ

1.4.3 ครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อหารายได้ให้พอเพียงแก่การนำมาเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว มากกว่าครอบครัวที่มีรายได้สูงและปานกลาง

1.4.4 ความคาดหวังในอนาคตของบุตรหลานในครอบครัวที่มีรายได้สูงและปานกลางมีความมุ่งหมายมากกว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ

ความรัก ความอบอุ่น และสภาพความมั่นคงของครอบครัว จึงมีบทบาทและ
ความสำคัญต่อโรงเรียนมาก เพราะจะเป็นผลต่อพฤติกรรมของเด็กนักเรียนแต่ละคน

1.5 แรงจูงใจและความคาดหวังของครอบครัวที่มีเศรษฐกิจดี จะมีความต้องการที่จะ
ให้บุตรหลานดีกว่าตนเองหรือไม่ก็ให้เท่าเทียมกับตน ซึ่งแรงจูงใจนี้ยังถ่ายทอดไปสู่บุตรหลาน
ในเรื่องการศึกษาด้วย ส่วนครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจะไม่เห็นประโยชน์ของ
การศึกษาหรือเห็นประโยชน์น้อย ทำให้บุตรหลานมีแรงจูงใจในการศึกษาเล่าเรียนน้อยกว่า
หรือไม่สนใจการศึกษาเท่าที่ควร

1.6 สภาพความเป็นอยู่ สุขอนามัย และมาตรฐานทางศีลธรรม จรรยา มารยาท
ของครอบครัวที่มีเศรษฐกิจดีและปานกลาง ส่วนใหญ่จะมีความเป็นอยู่ มีสุขภาพอนามัยและ
มาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีกว่าครอบครัวที่มีเศรษฐกิจต่ำ ซึ่งทางโรงเรียนจะต้องนำข้อมูลเหล่านี้
มาพิจารณาในการให้การศึกษอบรรณ

1.7 คำนิยม ความเชื่อ และการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวแต่ละครอบครัวจะมี
ความแตกต่างกัน ซึ่งสิ่งแตกต่างกันนี้ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และการประพฤติปฏิบัติประจำวัน
โรงเรียนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ด้วย เพื่อสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอนและ
กิจกรรมที่เหมาะสมแก่เด็กนักเรียน

2. การให้ความร่วมมือสนับสนุนโรงเรียน

พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถให้ความร่วมมือสนับสนุนโรงเรียน ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

2.1 สนับสนุนให้ความร่วมมือ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียน
การสอนและปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

2.2 ให้การสนับสนุนในด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานที่จำเป็น
ในการช่วยเหลือโรงเรียนในการพัฒนาโรงเรียน

2.3 ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน เช่น เป็นกรรมการ เป็น
เจ้าหน้าที่หรือช่วยรับผิดชอบในการทำหน้าที่ต่าง ๆ ให้แก่โรงเรียนในส่วนที่โรงเรียนขาด
และจำเป็นต้องช่วยเหลือ

2.4 เป็นวิทยากร ช่วยเหลือการเรียน การสอน และกิจกรรมของโรงเรียน
เช่น พ่อ แม่ผู้ปกครองของนักเรียนมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ในบางสาขาวิชา หรือช่วยใน
กิจการอื่นของโรงเรียน

2.5 ประชาสัมพันธ์โรงเรียน โดยที่พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน
เมื่อเข้าใจจุดมุ่งหมาย และการดำเนินงานของโรงเรียน ก็จะเป็นผู้หนึ่งที่ช่วยประชาสัมพันธ์
โรงเรียนได้เป็นอย่างดี และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะสร้างเสริม ความร่วมมือจาก
ประชาชนทั่วไป

3. ส่งเสริมพัฒนาการ และความเจริญงอกงามของผู้เรียน

ครอบครัวมีส่วนส่งเสริมพัฒนาการและความเจริญงอกงามของผู้เรียนได้ ดังนี้

3.1 เอาใจใส่ดูแลความประพฤติของนักเรียนให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายของโรงเรียน

3.2 การให้การสนับสนุนส่งเสริมเอาใจใส่ในการเรียนของนักเรียน

3.3 ให้ความรัก ความอบอุ่น และเอาใจใส่ดูแลนักเรียน

3.4 ปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อมั่นให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของโรงเรียนและสังคม

3.5 เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

3.6 ส่งเสริมให้เด็กใช้ชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม

จะเห็นได้ว่าบ้านหรือครอบครัวของเด็กมีบทบาท และความสำคัญต่อโรงเรียนมาก เพราะโรงเรียนต้องอาศัยบ้าน เป็นพื้นฐานในการพิจารณาจัดโปรแกรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนหรือสังคม อนึ่งการขยายตัวของโรงเรียน หรือขนาดของโรงเรียนก็มีผลมาจากบ้านทั้งสิ้น

5. บทบาทและความสำคัญของโรงเรียนต่อบ้าน

โรงเรียนมีบทบาทและความสำคัญต่อบ้านหรือครอบครัว เพราะโรงเรียนเป็นสถานที่ที่เหมาะสมที่สุดในการสอนให้ความรู้ต่าง ๆ ดังนี้ (สัมพันธ ์ อุปลา, 2541 : 25)

1. โรงเรียนเป็นศูนย์รวมของประชากรวัยเรียน

2. โรงเรียนสามารถจัดสอนวิชา หรือสวดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการถ่ายทอดทางขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม เพื่อปลูกฝังให้เด็กเป็นเยาวชนที่เจริญงอกงามในอนาคต

3. โรงเรียนสามารถใช้บุคลากร และเครื่องมือที่มีอยู่ เพื่อจัดบริการหรือให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม สุขอนามัย และอื่น ๆ อีกมาก เพื่อให้การดำเนินชีวิตของครอบครัวในทุกด้านดีขึ้น

6. อุปสรรคและปัญหาของความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

ชูชาติ พวงสมจิตร (2540 : 22-23) ได้กล่าวไว้ว่า การที่บ้านและโรงเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์กันไม่ได้สมบูรณ์ อาจจะมีสาเหตุจาก

1. ความสับสนในบทบาทของแต่ละฝ่าย เช่น เดิมโรงเรียนรับผิดชอบในทางวิชาการ จึงมุ่งแต่ที่จะให้เด็กมีความรู้เนื้อหาวิชาตามหลักสูตร จึงไม่เน้นการมีความสัมพันธ์ หรือเกี่ยวข้องกับบ้าน ส่วนทางบ้านเข้าใจว่าหน้าที่ของตน ก็คือส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเท่านั้น แต่ในปัจจุบันบทบาทและหน้าที่ของบ้านและโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไป เพราะโรงเรียนมีหน้าที่

พัฒนาผู้เรียนให้เจริญงอกงามและมีการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน จึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียน

2. ความแตกต่างของการดำเนินงานในโรงเรียน อันเนื่องจากครูมีความเข้าใจในเรื่องการให้การศึกษาแตกต่างกัน การปฏิบัติก็แตกต่างกัน อาจจะเป็นสาเหตุทำให้ครอบครัวเข้าใจงานและบทบาทของผู้สอนผิดไป

3. ครูและผู้ปกครองไม่เข้าใจ ไม่เห็นความสำคัญของประโยชน์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน

4. โรงเรียนไม่สามารถสนองความต้องการของผู้ปกครอง และชุมชนได้ เพราะโรงเรียนทำสิ่งที่ตนเองคิดและเข้าใจ เช่น บางครั้งหลักสูตรขัดกับความเป็นจริง และความเชื่อของประชาชนหรือโรงเรียนหวังจะให้ผู้ปกครองและชุมชนเปลี่ยนแปลงเร็วเกินไป ผู้ปกครองไม่เข้าใจในสิ่งที่ครูทำ

5. โรงเรียนมุ่งแต่ในเรื่องตนเองมากเกินไป ปรับปรุงงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จของงานเร็วเกินไป ทำให้ผู้ปกครองนักเรียนเดือดร้อนทั้งในด้านกำลังกายและกำลังงาน

ดังนั้น ความสัมพันธ์ของบ้านต่อโรงเรียนและของโรงเรียนต่อบ้าน จึงมีความสำคัญซึ่งกันและกันในการเอื้อประโยชน์การพัฒนาผู้เรียนให้เจริญก้าวหน้าได้ และการนำทรัพยากรมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา เช่น บุคคล มีประโยชน์อย่างกว้างขวางต่อการนำมาใช้ประโยชน์ต่อการศึกษา เช่น เป็นวิทยากรในด้านต่าง ๆ แล้วแต่จุดประสงค์ของการเรียนรู้และความรู้ ความชำนาญ ความสำเร็จในชีวิตของบุคคลนั้น เป็นตัวอย่าง แบบอย่างในการดำเนินชีวิตให้นักเรียนได้เห็นชีวิตตัวอย่าง แบบอย่างแท้จริงของความสำเร็จในด้านต่าง ๆ เช่น อาชีพ คุณธรรม เกียรติยศ ชื่อเสียง การเสียสละ การทำประโยชน์แก่ชุมชน หรือสาธารณชน เป็นต้น และให้บุคคลช่วยเหลือกิจกรรมและกิจการต่าง ๆ ของสถานศึกษา เช่น

- ช่วยเหลือสถานศึกษาในด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือแรงงาน เป็นต้น
- ให้ข้อเสนอแนะข้อคิดเห็นให้ความร่วมมือในการปรับปรุงหลักสูตร โปรแกรมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

- เป็นกรรมการร่วมในหน่วยงาน หรือแผนกต่าง ๆ ของโรงเรียน

- ช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น ช่วยในการดูแลเด็ก ช่วยในการรักษาพยาบาล

- ช่วยในการสอน ชุมชนแต่ละชุมชนประกอบด้วยบุคคลประเภทต่าง ๆ มากมายมีความรู้ความสามารถต่าง ๆ กัน มีคนจำนวนมากยินดีที่จะช่วยเหลือโรงเรียน ช่วยสอนนักเรียน

สอนครู หรือประชาชน โรงเรียนอาจเชิญบุคคลเหล่านั้นเข้ามาช่วยสอนในสาขาวิชาที่เขาชำนาญ หรือถนัด แก่ครู นักเรียน คนงาน ภารโรง และประชาชน

7. ความสำคัญของโรงเรียนต่อชุมชนเพื่อการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา

สังคมไทยมีสถาบันสำคัญ 3 สถาบัน คือ บ้าน วัด และโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนจึงเสมือนเป็นบ้านหลังที่สองของลูกหลานในชุมชน เมื่อลูกหลานเติบโตที่เข้าสู่วัยต้องได้รับการศึกษา บิดามารดาต้องนำไปฝากให้โรงเรียนได้อบรมสั่งสอน ให้มีความรู้ความสามารถ และมีความประพฤติที่ดี ดังนั้นโรงเรียนกับชุมชนจึงมีความผูกพันและมีความสำคัญต่อกันมาเป็นเวลานาน

ในปัจจุบัน สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คนส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนแนวคิดในการส่งลูกหลานเข้าเรียนในโรงเรียน จากเพียงเพื่ออ่านออกเขียนได้ เป็นการเน้นเพื่อพัฒนาลูกหลานให้มีความรู้กลับไปประกอบอาชีพ สร้างฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และประกอบกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วมาก จึงทำให้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการดำรงชีวิตของคนในสังคม ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าเพราะคนในชุมชนมีการศึกษา ดังนั้น การมีชุมชนที่เข้มแข็งได้ ชุมชนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างแท้จริงดังนี้ (สัมพันธ์ อุปลา. 2541 : 29 - 30)

1. ชุมชนต้องร่วมกันพัฒนาการศึกษาในชุมชนให้เจริญก้าวหน้า เพื่อใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาลูกหลานของชุมชนให้มีคุณภาพ ถือเป็นภาระหน้าที่ ที่มีความจำเป็นในการพยายามผลักดันให้โรงเรียนประถมศึกษาเป็นหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่น
2. ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ เพื่อจัดหาจุดพัฒนาการศึกษาให้ลูกหลานร่วมกับครูในโรงเรียน โดยร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ให้ได้รับความสำเร็จ
3. ร่วมค้นหาผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในท้องถิ่นเข้ามาร่วมให้การศึกษาในโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ผสมผสานกับความรู้สมัยใหม่ที่ทางโรงเรียนจัดให้
4. ชุมชนเข้ามาร่วมปฏิบัติงาน ช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน เช่น การปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียน อาคารประกอบ จัดและตกแต่งสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ร่วมรณรงค์หาทุนการศึกษาเพื่อพัฒนาโรงเรียน ตลอดจนทั้งร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้มีขึ้น เป็นต้น

5. ร่วมตรวจสอบผลการพัฒนาโรงเรียน การจัดการศึกษาออกโรงเรียน หากพบปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น ก็เข้ามาร่วมแก้ไขปัญหา และอุปสรรคนั้นร่วมกัน

6. สร้างความภาคภูมิใจในผลงาน การพัฒนาการศึกษาร่วมกัน โดยชุมชนเข้ามารับรู้ความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน และร่วมกันภาคภูมิใจในผลงานการพัฒนาโรงเรียน การพัฒนาการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ โดยชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นลำดับตลอดมา

ระเบียบ กฎหมายและข้อกำหนดการดำเนินงาน

ได้มีระเบียบ กฎหมายและข้อกำหนดต่าง ๆ ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของบุคคล ในชุมชนหลายฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาของชุมชน ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

พ.ศ. 2540 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ในมาตรา 43 ระบุว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและเอกชน และมาตรา 81 ระบุว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม สร้างเสริมความรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัย ศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

2. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

เป็นแผนพัฒนาการศึกษาที่ปรับเปลี่ยนการศึกษาให้ทันต่อสถานการณ์ตามกระแสโลกไร้พรมแดน เป็นผลผลักดันให้ไทยต้องแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะการให้สังคมมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการศึกษาอย่างแท้จริง เช่น นักวิชาการ นักการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่าง ๆ รวมทั้งผู้ประกอบการ ครู อาจารย์ นักธุรกิจ และสื่อมวลชน เพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทำแผนขั้นต้น ดังจะเห็นได้จากบทที่ 4 เรื่องวัตถุประสงค์นโยบาย และแผนงานหลักการพัฒนาการศึกษาในแผนงานที่ 8 : การพัฒนาระบบบริหารและการจัดการได้กำหนดนโยบายไว้ชัดเจนว่า การที่จะให้การศึกษาปรับบทบาทเชิงรุก ผู้บริหารทุกระดับ ต้องมีวิสัยทัศน์ และเห็นด้วยกับการเปิดโอกาสของการมีส่วนร่วมของสังคม เห็นความสำคัญของ

การกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาไปยังระดับต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว และสามารถตัดสินใจดำเนินการในขอบเขตที่รับผิดชอบ โดยมีประธานชุมชน องค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เช่น การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การระดมทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อการศึกษา การตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของผู้สำเร็จ เป็นต้น นโยบายดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม ชุมชน องค์กรธุรกิจเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนสื่อมวลชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบและฉันทักำลังกันจัดการศึกษา

3. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่เน้นหลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน การกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาองค์กรชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองและสามารถจัดการศึกษาในชุมชนได้ ดังที่ระบุในมาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ๆ

4. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559)

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559) เป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว 15 ปี ที่มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็นการนำสาระของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลสู่การปฏิบัติและเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา และแผนพัฒนาด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เสร็จสมบูรณ์ทั้งกระบวนการเพื่อการปฏิรูปการศึกษาดังวัตถุประสงค์ของแผนที่เน้นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมใน

การจัดและสนับสนุนการจัดการศึกษา รวมทั้งการระดมทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ด้วยการให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้หลากหลายอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ต่อไป พร้อมกันนี้ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ในด้านสถานศึกษา ยังสนับสนุนพ่อแม่ ผู้ปกครอง คนในชุมชน ประชาชนชาวบ้าน พระภิกษุ นักบวช ผู้นำทางศาสนา และผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข

5. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2543

คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นคณะบุคคลซึ่งมีความสำคัญที่จะทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษาในฐานะที่เป็นองค์กรอย่างเป็นทางการที่จะมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชุมชน เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

คณะกรรมการ มีหน้าที่กำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาของสถานศึกษาให้ ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กำกับ และติดตามการดำเนินงานตาม แผนของสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างทั่วถึงมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อย โอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เสนอแนวทางและ มี ส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจน วิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้ง สืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ เสริมสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ให้ ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ ตามที่เห็นสมควร ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น

6. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการขอยใจหรืออนุโมทนา พ.ศ.2523

แก้ไขเพิ่มเติม (จ.2) พ.ศ.2535

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการขอยใจหรืออนุโมทนา พ.ศ.2523 แก้ไขเพิ่มเติม (จ.2) พ.ศ.2535 ได้ระบุว่า ผู้บริจาคทรัพย์สินแรงงานให้สถานศึกษา วัด ส่วนราชการ ให้คอบขอยใจหรืออนุโมนาตามแบบ ไม่เกิน 20,000 บาท ผู้บริหาร โรงเรียนคอบขอยใจหรืออนุโมนาตามแบบ เกิน 20,000 บาท ไม่ถึง 50,000 บาท หัวหน้าการประเมตศึกษาอำเภอหรือ ผู้อำนวยการการประเมตศึกษากรุงเทพมหานคร คอบขอยใจ หรืออนุโมนาตามแบบ ตั้งแต่ 50,000 บาท ไม่ถึง 500,000 บาท ผู้อำนวยการการประเมตศึกษาจังหวัดคอบขอยใจหรืออนุโมนาตามแบบ ตั้งแต่ 500,000 บาท ไม่ถึง 1,000,000 บาท ให้เลขาธิการคณะกรรมการการประเมตศึกษาแห่งชาติ หรือผู้ที่เลขาธิการคณะกรรมการการประเมตศึกษาแห่งชาติมอบหมาย คอบขอยใจหรืออนุโมนาตามแบบ ตั้งแต่ 1,000,000 บาท แต่ไม่เกิน 3,000,000 บาท ให้ปลัดกระทรวงคอบขอยใจหรืออนุโมนาตามแบบ ตั้งแต่ 3,000,000 บาท ให้รัฐมนตรีคอบขอยใจหรืออนุโมนาตามแบบ ส่วนการบริจาคแรงงาน จะใช้วิธีคำนวณเป็นราคาตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย เรื่องอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ กฎหมายแรงงานสัมพันธ์

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยวิธีปฏิบัติในการให้เครื่องหมายคอบแทนผู้ช่วยเหลือราชการ พ.ศ.2531 แบ่งออกเป็น 5 ชั้น คือ เครื่องหมายทองแดง, เงิน, นาก, ทอง และทองประดับเพชร ซึ่งผู้ช่วยเหลือราชการมีเกณฑ์ได้รับดังนี้ 25,000 บาท แต่ไม่ถึง 50,000 บาท ได้รับเครื่องหมายทองแดง/ย้อม ตั้งแต่ 50,000 บาท แต่ไม่ถึง 250,000 บาท ได้รับเครื่องหมายเงิน/พัต 3 ตั้งแต่ 250,000 บาท แต่ไม่ถึง 500,000 บาท ได้รับเครื่องหมายนาก/พัต 2 ตั้งแต่ 500,000 บาท แต่ ไม่ถึง 2,500,000 บาท ได้รับเครื่องหมายทอง/พัต 1 และตั้งแต่ 2,500,000 บาทขึ้นไป ได้รับเครื่องหมาย ทองประดับเพชร/พัตชั้นพิเศษ หากช่วยเหลือราชการเป็นรายบุคคล ได้รับคุม/เข็ม และหากเป็นหมู่คณะ ได้รับขนาดใหญ่นิดตั้ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้สนับสนุนการศึกษา ที่มีต่อการบริหารโรงเรียน มีผลงานการวิจัยในด้านนี้ ดังนี้

วณิ ผดุงญาติ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งสนับสนุนโดยมูลนิธิไทยรัฐ ตามการรับรู้ของผู้บริหาร ครู และผู้นำชุมชน พบว่า

1. การจัดการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหาร ครู และผู้นำชุมชน อยู่ในระดับดี คือ ด้านปรัชญาและจุดประสงค์ ด้านการจัดการและบริการด้านต่าง ๆ ด้านการวางแผนระยะยาว ด้านโปรแกรมการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และด้านบริการสำหรับผู้เรียนและการเตรียมผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านแหล่งบริการทางวิชาการ ด้านแหล่งที่มาของงบประมาณ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. ผลการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษา ปรากฏว่า ผู้บริหารรับรู้ว่าโรงเรียนประสบปัญหาในระดับปานกลาง คือ ด้านอาคารสถานที่ วัสดุและครุภัณฑ์ ด้านบุคลากร ด้านการจัดโครงการต่าง ๆ ในโรงเรียนและด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

นอกจากนี้ไพโรจน์ พรหมมีเนตร (2534 : 129 - 135) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก มีความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของกรรมการศึกษา เพราะมีสาเหตุสำคัญ คือ ไม่ให้ความสำคัญในบทบาทกรรมการศึกษา และขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีกับทางโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับเปลียน ศิริรังสรรค์กุล (2537 : 96 - 99) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนและครูเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ครูมีความเห็นว่า กรรมการศึกษามีระดับความรู้ต่ำ และไม่มีเวลาที่จะให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน เพราะต้องประกอบอาชีพส่วนตัว และชูชาติ ฟวงสมจิตรี (2541 : 266) ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร พบว่า คนในชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากที่สุด คือ กลุ่มของกรรมการศึกษาหรือกลุ่มกรรมการโรงเรียน โดยวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สิน และวัสดุสิ่งของทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อโรงเรียนมีกิจกรรมสำคัญ และร้องขอความช่วยเหลือจากชุมชน นอกจากนี้ ประสิทธิ์ พานดวงแก้ว (2539 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง ปัญหาการปฏิบัติงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียน และผู้นำชุมชน ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งในเขตเมืองและเขตนอกเมือง ใน 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนงาน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการบริการชุมชน และด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลการศึกษา พบว่า

1. ปัญหาการปฏิบัติงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. บุคลากรในโรงเรียนกับผู้นำชุมชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปัญหาการปฏิบัติงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองกับโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเมือง มีปัญหาการปฏิบัติงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้สัมพันธ์ อุปลา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น พบว่า

1. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมในงานกิจการนักเรียนมากกว่าด้านอื่นๆ ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญคือ ชุมชนเข้าใจว่าภารกิจการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียนเท่านั้น สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ บุคลากรในโรงเรียนควรมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และชุมชนควรมีส่วนร่วมรับรู้การตัดสินใจ กำหนดนโยบายของโรงเรียน

2. คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในเรื่องให้ความเห็นขอเสนอแนะปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมากกว่าด้านอื่นๆ ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญ คือ เมื่อมีการประชุม คณะกรรมการโรงเรียนมักไม่แสดงความคิดเห็น ส่วนใหญ่จะคล้อยตามประธานในที่ประชุม สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ โรงเรียนต้องยอมรับในความสามารถในการตัดสินใจของคณะกรรมการโรงเรียนให้มากกว่านี้

นอกจากนี้ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียน และความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนในระดับต่างๆ เช่น อำนวยพร ทรัพย์คง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปประถมศึกษา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า

1. คณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปประถมศึกษา มีบทบาทเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน และด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน มีบทบาทอยู่ในระดับมาก นอกนั้น มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

2. คณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปประถมศึกษา มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ โรงเรียนควรร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น โรงเรียนควรจัดอบรมหรือส่งครูอาจารย์เข้าอบรมวิชาชีพพิเศษสาขาต่าง ๆ ไว้ถ่ายทอดแก่ชุมชน และโรงเรียนควรนำเสนอข่าวสารข้อมูลและรายงานการศึกษาแก่ชุมชน ซึ่งคล้ายคลึงกับ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วม

ของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า สิ่งที่กำหนดกระบวนการและแบบแผนของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เงื่อนไขที่เกี่ยวกับความคิดพื้นฐานของการมีส่วนร่วม เงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน และเงื่อนไขของโรงเรียน โดยมีกระบวนการที่เกี่ยวข้อง 8 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
2. การสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชน
3. การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม
4. การสร้างกิจกรรม
5. การต่อรองเพื่อการดำเนินการ
6. การร่วมกันดำเนินการ
7. การร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ
8. การร่วมกันรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ

ศิริพร ยิ้มย่อง (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา วิทยาลัย โรงเรียนศิริวัฒน์วิทยา บางเขน กรุงเทพมหานคร ในด้านการเรียนการสอน อาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียน ความสัมพันธ์กับชุมชน และบุคลากร ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้ปกครองคาดหวังให้โรงเรียนบริหารการศึกษา ดังนี้

1. ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถทางการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ ทั้งนี้ ขอให้เน้นความสำคัญต่อวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์
2. มีครูที่เอาใจใส่ มีคุณธรรม
3. จัดสถานที่ปลอดภัย มีน้ดง แข็งแรง มีห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษ ห้องสมุด
4. มีบริการและสวัสดิการสำหรับนักเรียน
5. โรงเรียนควรจัดงานที่เกี่ยวกับนักเรียนเป็นการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

สมหมาย จัฒนะศิริ (2529 : 83-84) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ตามทัศนะของผู้ปกครองนักเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ผู้ปกครองนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ส่วนใหญ่เป็นบิดา มารดาให้การดูแลและอยู่ร่วมกับนักเรียน ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับสามัญศึกษา มีอาชีพรับราชการหรือทำงานรัฐวิสาหกิจและรับจ้าง ผู้ปกครองเคยไปเยี่ยมเยียนโรงเรียนโดยได้รับเชิญจากโรงเรียน และได้ไปเยี่ยมบุตรหลานซึ่งเฉลี่ยประมาณภาคเรียนละครั้ง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นกรรมการของสมาคมหรือชมรมใดๆของโรงเรียน

2. ผู้ปกครองมีความเห็นว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี จัดได้ดีปานกลาง เมื่อพิจารณาจากงานบริหารแต่ละด้าน พบว่า โรงเรียนจัดงานที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักเรียนได้มากกว่างานด้านอื่นๆ รองลงมาเป็นงานวิชาการ งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง และงานบริหารทั่วไปในโรงเรียน

3. เมื่อเปรียบเทียบความเห็นของผู้ปกครองจำแนกตามระดับการศึกษา ได้พบความแตกต่างของความเห็นของผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสามัญศึกษาและอุดมศึกษา ในเรื่องการจัดงานวิชาการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความเห็นของผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอื่นๆ ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

4. อาชีพผู้ปกครองมิใช่ตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ความเห็นเกี่ยวกับการมัธยมศึกษาของผู้ปกครองแตกต่างกัน ดังนั้นความเห็นของผู้ปกครองทุกอาชีพจึงไม่แตกต่างกัน

5. ผู้ปกครองเห็นว่าการจัดการศึกษาระดับนี้ยังมีข้อควรปรับปรุงแก้ไขได้อีกทุกด้าน ส่วนวิชาติ สอนไพรีนทร์ และเทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย (2530 : 79-85) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อคุณภาพของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายมัธยม) ได้สอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียนใน 6 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านบุคลากร ด้านกิจการนักเรียน ด้านบริการจัดการบริการต่างๆ ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง สรุปได้ว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังเกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียนทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง เมื่อเปรียบเทียบกับความคาดหวัง และความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการปฏิบัติจริงของโรงเรียน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกเรื่องของงานทุกด้าน และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติจริงสูงกว่าความหวังของผู้ปกครอง

ศรียา สุขพานิช (2532 : 131 - 135) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อโรงเรียนและการศึกษาของบุตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม พบว่าความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อโรงเรียนและการศึกษาของบุตรในด้านการปกครองนักเรียน ด้านการเรียนการสอน และด้านการบริหารของโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความแตกต่างในความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อโรงเรียนและการศึกษาบุตรมีความสัมพันธ์ต่ออาชีพและระดับการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการจะมีความคิดเห็นหรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือเอาใจใส่ดูแลห่วงใยการดำเนินการของโรงเรียนมากกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพเอกชนและอาชีพอิสระ และปรีชา พันธุ์สีดา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความต้องการของคณะกรรมการโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่าคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นข้าราชการครู และไม่ใช่ว่าราชการครู มีความต้องการจัดการเรียนการสอนด้านการบริหารบุคลากรทางวิชาการ "มากที่สุด" ข้อเสนอแนะในการจัด

การเรียนการสอนของคณะกรรมการโรงเรียน ใน 5 อันดับแรก ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ จัดการเรียนการสอนโดยผ่านสื่อหลายรูปแบบ ให้คณะกรรมการโรงเรียนเป็นผู้ประสานให้ชุมชนเข้าใจในการเรียนการสอน โดยเน้นกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มทักษะให้มาก และจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนตามลำดับ

ในขณะที่ศิริวัตร บุญประสพ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนชุมชนบ้านสวาย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า คณะกรรมการโรงเรียนให้ความสำคัญอย่างมากในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางแสวงหา และให้การสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนการประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการให้บริการแก่ชุมชน ปัญหาที่พบ คือ คณะกรรมการโรงเรียนไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เนื่องจากมีภาระหน้าที่ประจำและประกอบอาชีพส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับเมตต์ เมคต์การุณจิต (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เรื่องที่คณะกรรมการการศึกษามีส่วนร่วม 5 เรื่อง ได้แก่ การวางแผน การจัดสรรทรัพยากรการกระตุ้นการทำงาน การประสานงาน และการประเมินผล โดยคณะกรรมการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในระดับมากในเรื่องการประสานงาน ส่วนการมีส่วนร่วมในด้านอื่นๆ เป็นการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยที่กล่าวมานี้ สรุปว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกำกับการสนับสนุนการศึกษาส่วนใหญ่ พบว่า ชุมชนยังมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการศึกษาระดับปานกลาง ไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ หรือตัดสินใจร่วมกับโรงเรียนในการดำเนินการสนับสนุนการศึกษา ซึ่งผู้สนับสนุนการศึกษาคาดหวังว่าอยากมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ส่งเสริมการจัดการศึกษา ร่วมกับโรงเรียน โดยการบริจาคทรัพย์สิน วัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนอาจไม่ได้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเท่าที่ควร ดังนั้น การศึกษาวิจัยความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้สนับสนุนการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา จะมีส่วนกระตุ้นให้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สนับสนุนการศึกษาในชุมชนซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้ดำเนินไปได้ด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพอันจะเป็นการช่วยพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

2. งานวิจัยต่างประเทศ

จากการค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ ได้มีผู้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียน ไว้ดังนี้

ฮาคานเนน (Hakanen. 1975 : 6004 - A) ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองและกลุ่มนักวิชาการเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ปกครองยังขาดความรู้ที่เพียงพอ เกี่ยวกับความเป็นไปของโรงเรียนและการศึกษาได้เสนอแนะให้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มากขึ้น

2. การขาดข้อมูลข่าวสารการติดต่อภายในชุมชน ทำให้ผู้ปกครองขาดความสัมพันธ์กันภายในชุมชน

3. เครื่องมือที่ใช้ติดต่อยังไม่เพียงพอ มีข้อเสนอให้มีการแจ้งนโยบายการติดต่อระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จุดมุ่งหมาย ความรับผิดชอบ รายละเอียดเกี่ยวกับการเงิน เวลา และความจำเป็นด้านอื่นๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ

ต่อมา ซอร์เบลโล (Sorbello. 1978 : 598 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้ปกครองนักเรียนในด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียนและชุมชนในบทบาทที่เป็นจริงและความคาดหวังตามทัศนะของครูประถมศึกษา ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนประถมศึกษา โดยศึกษาด้านความสัมพันธ์ต่างๆ คือ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านนักเรียน ด้านหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ อุปกรณ์อำนวยความสะดวก และด้านประชาสัมพันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ทุกกลุ่มมีความเห็นว่าผู้ปกครองนักเรียนมีความเกี่ยวข้องกับโรงเรียนในระดับน้อย มีแนวคิดของทุกกลุ่มเสนอว่า ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเลือกหนังสือเรียน การจัดหลักสูตร การประเมินครู การจัดระเบียบวินัยของโรงเรียน นอกจากนี้ยังเสนอให้บุคคลทุกฝ่าย ไม่เฉพาะผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายของโรงเรียน คณะครู และครูใหญ่ มีความเห็นว่าผู้ปกครองไม่ควรเกี่ยวข้องกับทางโรงเรียน ในส่วนที่ผู้ปกครองยังไม่มีความรู้พอและไม่แน่ใจ ในกลุ่มที่ไม่ใช่ผู้ปกครองไม่เห็นด้วยที่ผู้ปกครองกระตือรือร้นและรับผิดชอบน้อย

คัลลาร์ด (Callard. 1979 : 563 - A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเพิ่มความคาดหวังของบิดามารดาต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน พบว่า ผู้บริหารที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ผลทางการเรียนของนักเรียน จะต้องสร้างความเข้าใจกับบิดามารดา และต้องยอมรับว่าความคาดหวังของบิดามารดาต่อความสำเร็จของการเรียนของนักเรียนสัมพันธ์กับการเพิ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนซึ่งผู้ปกครองของนักเรียนจะมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียนอย่างยิ่ง

เมอร์ฟี (Murphy. 1995 : 1608) ได้ศึกษาและวิเคราะห์สาระและรูปแบบการตัดสินใจของคณะกรรมการสภา จำนวน 44 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่งในรัฐเท็กซัส โดยใช้การสัมภาษณ์แบบวัดการตัดสินใจ โดยเน้น 3 เรื่อง คือ บทบาทหน้าที่ของกรรมการสภาโรงเรียน การฝึกอบรม และรูปแบบของการกำหนดการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการสภาโรงเรียนรับรู้ว่ามีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในเรื่องการกำหนดนโยบายและการกำกับดูแลการบริหารงานโรงเรียนมากที่สุด ส่วนมากไม่ค่อยมีความมั่นใจในบทบาทที่เกี่ยวกับงบประมาณ หลักสูตร และการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรของโรงเรียน กรรมการบริหารโรงเรียนบางส่วนได้เคยรับการฝึกอบรมในการมีบทบาทหน้าที่การเป็นกรรมการสภาโรงเรียน และรูปแบบที่กรรมการสภาโรงเรียนได้กำหนดสำหรับโรงเรียน ได้แก่ การบริหารจัดการแผนงาน การจัดองค์การสภาและการทำงานของสภา การประเมินการปฏิบัติงานของโรงเรียน และของสภา ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และการรับรู้ผลกระทบต่างๆ ต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ครูใหญ่ส่วนมากมีอิทธิพลต่อสภาในด้าน การตัดสินใจ การอภิปรายประเด็นปัญหาต่างๆ ตลอดจนการรับรู้บทบาทหน้าที่ เป็นต้น

ไทแมน (Tieman. 1999 : 59) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะผู้นำโดยวิเคราะห์จากผู้นำดีเด่น ในปี 1993 โดยศึกษาจากผู้นำปฏิบัติอยู่ เกี่ยวกับความคาดหวังในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารการศึกษา พบว่า การคัดเลือกและการให้การศึกษาแก่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ครูและชุมชนคาดหวังในตัวผู้นำ การศึกษาครั้งนี้มีประโยชน์ต่อผู้จะเข้าดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนอยู่แล้ว ในอันที่จะช่วยให้เข้าใจทักษะที่จำเป็นในการบริหารโรงเรียน

อับเดล ฮาดี้ (Abdel Hady ; อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2537 : 185) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษาในประเทศอียิปต์ ได้แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลักสำคัญของประชาธิปไตย จำเป็นจะต้องปรับปรุงรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรจะกำหนดเป้าหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างประชาชนกับสถานศึกษา ประเด็นหรือกิจกรรมที่ประชาชนควรจะมีส่วนร่วม

ชูลเลอร์ (Schuler ; อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2537 : 185) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัยมินนิโซตา สหรัฐอเมริกา โดยศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ผลปรากฏว่า การเข้ามีส่วนร่วมอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เกิดจากความบกพร่องในการติดต่อสื่อสาร ปัญหาการเข้ามีส่วนร่วม ได้แก่ ระดับของการเข้าร่วม การเข้าร่วมเพียงเรื่องเดียว การเข้าร่วมโดยขาดความเข้าใจ ในสถานการณ์ทั้งหมด ขาดข้อตกลงเกี่ยวกับขอบเขตของการมีส่วนร่วม เป็นต้น

คราฟท์ (Craft. 1988 : 1636-A) ได้ศึกษาถึงทัศนคติ ของชุมชนต่อการศึกษาและระดับการมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน เพื่อสนองความคิดที่ว่า การมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน จะทำให้ทัศนคติของชุมชนต่อโรงเรียนดีขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วม สิ่งแวดล้อมของโรงเรียน และทัศนคติต่อสถานศึกษาของรัฐ ซึ่งพบว่า ความสัมพันธ์กันระหว่างระดับทัศนคติและระบบโรงเรียนไม่สอดคล้องกับระดับการมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ เบเซอร่า (Becerra. 1974 : 6887-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทและความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับตัวแทนของชุมชนต่อการวินิจฉัยปัญหาของโรงเรียน โดยได้เลือกปัญหาของโรงเรียนที่ต้องตัดสินใจร่วมกันของผู้บริหาร และ ตัวแทนของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ทั้งสองฝ่ายพยายามที่จะทำความเข้าใจปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และนโยบายที่ได้ตกลงไว้ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า

1. ผู้บริหารสนใจและเข้าใจความแตกต่างของชุมชน และพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนได้ทุกโอกาส
2. ทัศนคติในทางที่ไม่พึงประสงค์ของแต่ละฝ่ายจะมีอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานร่วมกัน
3. การให้ประชาชนหรือชุมชนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจของโรงเรียนจะต้องจัดเตรียมข้อมูลให้เขาได้ศึกษาล่วงหน้า
4. ผู้บริหารจะต้องยอมรับในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและไม่ควรคาดหวังผล

จากผลการวิจัยในต่างประเทศ สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียนประถมศึกษาของชุมชน มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก และปรากฏให้เห็นถึงความสนใจและมองเห็นความสำคัญในบทบาทของผู้สนับสนุนการศึกษา ทั้งยังเป็นการปูพื้นฐานในการทำงานของบุคคลในท้องถิ่น ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องในด้านการปฏิบัติงานตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดการศึกษานั้น ได้ตระหนักและให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่มุ่งให้เกิดการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและความต้องการของท้องถิ่น

สรุปกรอบความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด ตลอดจนงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่า การศึกษาความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้สนับสนุนการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนจะให้ประโยชน์ในการดำเนินการระดมทรัพยากรภายในชุมชนมาใช้ในการสนับสนุนการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้ในการประสานความร่วมมือกับผู้สนับสนุนการศึกษา และพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งเป็นจุดเน้นสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ผู้วิจัยต้องการทราบความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้สนับสนุนการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 240 คน เพื่อประโยชน์ดังกล่าวและได้ศึกษาจากความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้สนับสนุนโรงเรียนในกรอบงานของโรงเรียน 6 ด้านคือ

1. งานวิชาการ
2. งานกิจการนักเรียน
3. งานบุคลากร
4. งานธุรการ-การเงิน
5. งานอาคารสถานที่
6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน